

AL DIE TIJD HIELD DE BERG ZIJN ADEM IN

Al die tijd hield de berg zijn adem in

FRANCIS CROMPHOUT

2017

***B*eeecake Publishing**

voor Jana

“De eenzaamheid, dat was zich plotseling in de wereld bevinden alsof je van een andere planeet kwam, zonder dat je wist waarom je eruit was gezet.”

Juan José Millás, *El mundo*.

“Het was de gewoonte om in de hogere kaste om de vier jaar het feest van de Capac Cocha te vieren. Men koos vier adolescenten, rimpelloos en zonder enig gebrek, volmaakt in schoonheid (...) Deze vier uitverkoren acella's werden naar Cuzco gevoerd vanuit de vier suyo's van het land (...) Als het feest beëindigd was, werden de Capac Cocha's die voor Cuzco bestemd waren, naar de huaca van Huanacauri gebracht ofwel naar het zonnehuis en, nadat men hen in slaap had gedaan, werden ze in een put neergelaten en daar (...) werden ze levend ingemetseld (...) De anderen werden door de Inca naar hun streek van oorsprong teruggestuurd, waar men met hen hetzelfde ritueel uitvoerde. Hierdoor werden hun vaders bevoordeeld, want door dit feit kregen zij een leidende functie, en er werden ook priesters aangeduid voor de verering die hen elk jaar te beurt viel, want deze Capac Cocha was de bewaker en de behoeder van hun streek.”

Rodrigo Hernandez Príncipe, *Brieven en rapporten gericht aan de Onderkoning en aan de Aartsbisschop van Recuay, 1621* (aangehaald in P.J. de Arriaga, *La extirpación de la idolatría en el Perú*, 1920).

EEN

“Een moeder doet alles voor haar kind.” Met deze woorden nog in het achterhoofd, werd hij wakker uit zijn labyrint. De droom was niet uitgemond op de grijze ogen van de vrouw die hij zijn ‘*mum*’ noemde. Trouwens waar was zij nu, die bedachtzame Mevrouw Callaghan O’Hara? Zestien jaar geleden had zij John Joseph met deze dubbele naam gedoopt, toen zij hem, samen met haar man, de al even bedachtzame Meneer O’Hara, had opgenomen in hun kinderloos gezin. Beiden sliepen wellicht in hun *cosy* slaapkamer op de eerste verdieping van hun stijlvolle negentiende-eeuwse huis in Oak Street, Charlestown, waar hij gedurende zijn kinderjaren de regelmatig opduikende angstdromen in bedwang had weten te houden.

De blonde, nu blond geverfde, Mary Callaghan was net als haar toekomstige echtgenoot Joseph O’Hara van Ierse afkomst en beiden hadden ingenieursstudies achter de rug. Tijdens hun studies aan het Massachusetts Institute of Technology, kortweg ‘MIT’, werd Mary verliefd op de knappe Joseph, die altijd raad wist als ze met complexe wiskundige problemen geconfronteerd werden. Zij trouwden, maar na enkele jaren werd het duidelijk dat Mary haar kinderwens niet kon verwezenlijken. De seksuele betrekkingen tussen de jonggehuwden eindigden almaar vaker met bloedingen en toen de gynaecoloog werd geraadpleegd bleek Mary’s baarmoederhals met een virus besmet. “Kanker”, zo klonk het verdict. De heelkundige ingreep die de kanker stopzette, maakte eveneens een einde aan haar vruchtbaarheid.

De O'Hara's besloten een kind te adopteren. Wanneer Joseph een academische carrière aanving die hem tot de leerstoel spanbeton van het MIT bracht, besloot Mary, eens zij John Joseph hadden geadopteerd, zich volledig te wijden aan haar gezin en haar pleegzoon in het bijzonder. Joseph ontwikkelde zich als een drukbezette doch attentvolle levensgezel, maar ook als een vaak afwezige vader.

Al van in de beginjaren baarde de jongen Mary zorgen. Als zij hem iets vroeg, was een dromerige blik vaak zijn enige antwoord. En dan waren er plots de woedebuien als hij iets niet aankon, meestal een nieuwe situatie waarin hij door paniek werd bevangen. In de lagere school rapporteerde men zijn schuchterheid, zelfs tegenover de andere kinderen.

De dingen liepen echter pas volledig uit de hand vanaf het moment dat John Joseph de brede poort tussen de twee slanke torens van het bakstenen gebouw van de Boston College High School was gepasseerd. De opvoeding van 'de totale persoon' die in deze jezuïetenschool betracht werd, met de cognitieve uitdagingen en de opgelegde discipline "*ad majorem Dei gloriam*", mislukte volledig bij John Joseph, ondanks de bevallige, gekroonde sirenes die hem bemoedigend hadden toegelachen vanuit het wapenschild van de school. "*Non nobis solum*" was de boodschap die zij hem wilden toevertrouwen. Maar John Joseph wist dat hij wel degelijk alleen was en alles wat hem overkwam, zijn slaapstoornissen, zijn huilbuien, zijn uitbarstingen van woede, zijn verstijvende angst telkens hij zich in een groep bevond met mensen die hem vreemd waren - en zowat alle mensen waren hem vreemd - drong hem telkens opnieuw terug naar zijn eenzame ik.

Er was één uitzondering geweest, Juanjo, een latino met dezelfde naam als hij, maar dan in het Spaans: Juan José. John Joseph had hem dadelijk opgemerkt. Zijn donkere slukse haar, zijn lenige katachtige manier van stappen en lopen, hadden iets speciaals en tezelfdertijd vertrouwelijk voor hem. Het wekte zijn sympathie, maar hij liet er oorspronkelijk niets van merken. Hetzelfde gold voor Juanjo. De kleine, gestuikte John Joseph, met zijn grote oren, zijn slanke hals, zijn fascinerende donkere ogen, was een bijzonder iemand, vond hij. Juanjo zocht dan ook contact met hem. Maar hij bleek niet erg spraakzaam, stug zelfs. Zo duurde het een hele tijd voor hij te weten kwam dat John Joseph van hetzelfde land afkomstig was als zijn eigen vader. Want dat zijn echte moeder in Peru was geboren, voor zij hem ter wereld bracht in de Verenigde Staten, had Mary O'Hara hem verteld. Meer was zijzelf, ten gevolge van de strenge adoptieregels met betrekking tot discretie en kindervelzijn, niet te weten gekomen. Nadat Juanjo dit in zijn enthousiasme had rondverteld, noemden de andere leerlingen hen 'de Peruanen'.

De joviale, atletisch gebouwde Juanjo vond, ondanks zijn exotische uiterlijk, doorgaans makkelijk aansluiting bij zijn medeleerlingen. Bij John Joseph lag dat anders. Juanjo had het moeilijk gehad om zijn naamgenoot te benaderen. Verschillende weken had hij hem staan observeren in zijn '*splendid isolation*' op de campus van de High School, steeds op een afstand van zijn luidruchtige medeleerlingen, of verkrampt zittend achter een schoolbank. Zijn eerste pogingen tot een gesprek had John Joseph onbeantwoord gelaten, maar binnen in zijn hoofd had hij de dialoog aangevat. Dat hij dezelfde naam droeg als hij en zij beiden het virtuele land Peru bewoonden maakte dat hij hem geleidelijk aan in vertrouwen nam. Zo liet hij zich door hem overhalen om de credits voor Spaanse taal op te nemen, wat het enige vak werd waarin hij uitblonk.

Met de andere vakken was het erbarmelijk gesteld. Noch tijdens de lessen, noch tijdens de uren die aan de studie werden besteed, kon John Joseph de nodige concentratie opbrengen. Zijn gedachten dwaalden voortdurend af. Soms waren het sneeuwlandschappen die zich oplostten in het nachtduister, soms was er verblindend zonlicht dat de leestekst voor hem opblies tot ronddwalende lettersnippers.

Op het einde van het schooljaar werden de pleegouders van John Joseph bij de studiemeester van zijn klas geroepen. De rampzalige cijfers overlopend, konden zij niet anders dan beamen dat het zo niet verder kon. De studiemeester vroeg hen uitdrukkelijk om langs te gaan bij de psychologische ondersteuningsdienst van de school. Zij hadden een dossier aangelegd waarin ze in het bijzonder, binnen het brede spectrum van autistische aandoeningen, het syndroom van Asperger hadden aangestipt, dat toen erg in de mode was. Zij raadden aan een kijkje te nemen in het Centre for Anxiety and Related Disorders, het 'CARD' van de Boston University, befaamd voor zowel zijn onderzoek als de behandeling van allerlei psychische stoornissen.

Tijdens de vakantie had John Joseph zich, ziek van eenzaamheid, in zijn kamer opgesloten. Toen zijn pleegmoeder, na lang aandringen, toegang had verkregen, ontdekte zij dat de jongen zichzelf diepe snijwonden had toegediend op zijn armen en buik. Daarop werd beslist om de raad van de schoolpsycholoog te volgen en werd een afspraak gemaakt met het CARD. Twee maanden later werd de zesde verdieping van het massieve gebouw van de Beacon Street in Kenmore Square de tweede, uithuizige leefruimte van John Joseph. Na uitgebreide testen en veelvuldige gesprekken werd een depressie met autodestructieve tendensen gediagnosticeerd, waarvan een sociale fobie de onderliggende oorzaak zou

kunnen zijn. Er werd geopteerd voor een opname in afwachting van een herinschakeling in het schoolsysteem.

Het was in zijn kamertje in het CARD dat hij uit zijn laatste angstdroom was geworpen. Dat een moeder alles over heeft voor haar kind was een zin die John Joseph wellicht uit een van zijn therapeutische gesprekken had meegepikt. Hij wist niet meer precies in welk verband. Hij keek op zijn polshorloge. Het was vijf uur dertig in de ochtend. Hij had nog anderhalf uur te verduren tussen de lakens die nat waren van zijn zweet. Daarna volgde het verplicht opstaan en ontbijten in het gezelschap van de adolescenten en pubers van zijn leefgroep. Een pijnlijke zaak als je bedacht dat verschillende onder hen leden aan eetstoornissen, waarbij sommigen zich volpropten met suikergoed en junkfood en anderen hun eten nauwelijks aanraakten, tenzij om dit, zodra de aandacht van hun begeleider verslaptte, in de wc uit te braken.

Opnieuw in slaap vallen was ook geen optie, daar hij wist dat in dit stadium van zijn slaap de nachtmerries opnieuw zouden opduiken... Een aangename gedachte, vlug, om deze akelige wachttijd door te komen... Er was er één, herinnerde hij zich, Juanjo had namelijk beloofd hem na school te komen bezoeken. Zijn dag had dus een zin, iets wat de routine van praktische oefeningen, het therapeutisch geëmmer en de lusteloze brokjes les van de ziekenhuisschool niet vermochten te geven.

De morgen was rustig verlopen. John Joseph was voorbeeldig geweest, was zelfs tussengekomen toen Randy, een brutale rekel, vond hij, die elke kans te baat nam om zijn medemensen het leven zuur te maken, Franky, het emo-jongetje met de vrouwelijke trekken, voor 'flikker' had uitgescholden. Wat hem toen vanwege Randy dezelfde scheldnaam had opgeleverd.

Franky drukte, met zijn zwartgelakte nagels, de modieuze lok voor zijn linkeroog en zijn neus- en oorknoppen, een vorm van depressie uit tegenover het leven zoals het zich aan hem voordeed. Iets wat John Joseph maar al te goed begreep en helemaal niets te maken had met eventuele seksuele voorkeuren. Ook was hij rustig gebleven bij het incident en had, samen met Franky, Randy de rug toegekeerd.

In de namiddag had hij een bijzondere ervaring opgedaan tijdens de praktische oefeningen. De psychotherapeute had de jongeren van de leefgroep twee per twee tegenover elkaar doen plaatsnemen aan een tafel. Voor hen lag een groot tekenblad waarop zij, elk aan hun uiteinde, een tekening moesten aanvatten die gaandeweg in die van hun opponent zou uitkomen. John Josephs tegenspeler was Mia, een mooi meisje met grote heldere ogen, maar met het lichaam - vel over been - dat anorexia haar had aangedaan. Zij begon een boom te tekenen, echter niet die boom met welig bladergroen en kwetterende vogeltjes in zijn takken, nee, het was een winterboom. De takken waren kale grijpvingers die ietwat akelig in zijn richting groeiden. John Joseph was aan een prismavormige berg begonnen waarop hij een zigzaggende weg opwaarts deed kinkelen. Toen zijn weg zich begon te verliezen in Mia's bladerloze takkenbos, rondde hij die af met een doodshoofd, eindpunt van zijn tekening en ongewild cadeau dat de tekenlijnen van zijn medestander hem hadden gesuggereerd.

Toen de therapeute de bladen ophaalde, had ze eerst onbedachtzaam "mooi zo" gemompeld, waarna ze beter had gekeken en vervolgens gevraagd of zij hun tekening als onderwerp van de volgende gesprekstherapie mocht gebruiken. John Joseph had niets geantwoord. Mia evenmin.

TWEE

Ruiz Huamani, de vader van Juanjo, was klein van gestalte, levendig en welbespraakt. Hij was archeoloog. Na zijn studies in Peru was hij naar de Harvard University getrokken om er zijn postdoctoraat af te leggen over de 'Mitimaes', de mengstructuur die de Inca's hadden opgelegd aan de etnieën die zij gaandeweg in hun rijk hadden opgenomen. Hij was er gebleven, eerst als gastprofessor en enkele jaren later als houder van de leerstoel precolumbiaanse culturen. Joseph O'Hara doceerde in een andere universiteit in Boston en zijn specialiteit, de berekening van spanbeton, behoorde tot een heel ander domein, wat maakte dat de twee elkaar pas leerden kennen op het moment dat zijn pleegzoon en Juanjo vrienden werden in de jezuïetenschool.

Toen John Joseph opgenomen werd in de leefgroep psychiatrie, deed zijn pleegvader het nodige om banden te smeden met de vader van de vriend van zijn problematische pleegzoon. Hij nodigde de heer Huamani en zijn echtgenote, de in Boston geboren en getogen Ellen Hamilton, die bovendien een populaire journaliste van The Boston Globe was, uit voor een etentje. Zij hadden het gezellig samen. Zowel Huamani als zijn vrouw had een boeiende persoonlijkheid. De ietwat mannelijk aandoende Ellen was zeker een kop groter dan haar man. Met haar pertinente opmerkingen en haar brede *background* deed zij in niets onder voor de enthousiaste verteller die Ruiz Huamani was. Bij het napraten in hun fraaie salon, kwamen de problemen

van John Joseph ter sprake. De Huamani's maakten toen duidelijk dat zij niets in de weg zouden leggen van de vriendschap tussen hun beide zonen.

Juanjo zou zijn vriend wekelijks bezoeken, doorgaans op dinsdag als hij niet weerhouden werd door naschoolse activiteiten zoals de training voor de baseballploeg of de repetities van de School Big Band. Zo ook deze dinsdag. Het was 18.05 uur toen hij zich door het controle- en identificatiesas, waaraan elke bezoeker werd onderworpen, had gewurmd en het eenpersoonskamertje van zijn vriend binnenstapte. John Joseph had het plan opgevat om aan zijn vriend te vragen of er in de streek waar zijn vader vandaan kwam bergen waren. "Mijn vader komt uit Arequipa", vertelde Juanjo, "een mooie stad, naar het schijnt. Zij bevindt zich in het zuiden van Peru. Ikzelf ben er nooit geweest. Mijn vader zegt dat zij omringd is door bergen..."

John Joseph gaf geen commentaar en stelde toen wat vragen over de dagelijkse activiteiten van zijn vriend. Toen Juanjo hem op zijn beurt vroeg hoe zijn dagen geweest waren, liet hij iets los over de tekening van die namiddag, de berg en ook het doodshoofd dat zich in de takken van de boom had genesteld.

"Misschien wel iets uit een vorig leven, of uit het leven van een voorouder", opperde Juanjo. Hij zei dat zijn moeder hem eens had verteld dat droombeelden konden overgeleverd worden aan het nageslacht... Op de plaats waar wij vandaan komen, zijn er veel bergen.

Op John Josephs gezicht was een glimlach verschenen. Juanjo zag ook hoe de ogen van zijn vriend vergleden naar een verre wereld die hij met hun beider land van afkomst associeerde, maar tezelfdertijd voelde hij aan dat er nog iets anders aan de hand was.

Bij het afscheid hielden beide vrienden hun omhelzing een tijdje aan. Een ietwat hardhandige knuffel beëindigde die.

Het echtpaar O'Hara was tevreden. Hun pleegzoon had zich voorbeeldig gedragen en de psychiater die de leefgroep onder zijn hoede had drukte zijn hoop uit op een snelle genezing. Hij had ook de wens van John Joseph ingewilligd om op de ziekenhuisschool zijn lessen Spaans weer op te nemen. De weekends kon hij vanaf nu in zijn pleeggezin doorbrengen. De O'Hara's en de Huamani's waren overeengekomen om de zondagnamiddag door te brengen in het huis van de Huamani's, een riante woning met zwembad gelegen op de zonnige kant van de Bellevue Hill. Ellen Hamilton had dit huis geërfd na de dood van haar ouders.

Bij het zicht van de heuvel die de stad Boston sierde als zijn hoogste punt, vroeg Juanjo aan zijn vader of hij wilde vertellen over de bergen van Arequipa. John Joseph was een en al oor toen Ruiz Huamani begon te vertellen. Dat ging hem heel goed af. De O'Hara's wisselden betekenisvolle blikken gedurende zijn uitleg. Tijdens zijn lessen moeten de studenten aan zijn lippen hangen, dacht Mary.

In het betoog van Ruiz Huamani werden de voornaamste bergen uit zijn geboortestreek opgevoerd: de Misti, waarop de stad Arequipa uitsteekt, en vele andere bergen zoals de Mismi, de Ampato, de Hualca Hualca en de Sabancaya. "De meeste onder hen", preciseerde hij, "zijn uitgedoofde vulkanen, waarvan sommige meer dan 6000 meter hoog zijn. Maar voor ik naar Arequipa trok om er te studeren, woonde ik in een dorpje, Cabanaconde, genoemd naar indianen, de 'Cabana's', die nog voor de Inca's deze streek bewoonden samen met de zogenaamde 'Collahua's'.

De dorpen van beide gemeenschappen bevonden zich aan weerskanten van de Colca, een stroom, rustig in de winter, maar heel fel in de lente. Door de jaren heen heeft die tussen de hoge bergwanden een canyon gegraven, dieper nog dan de Grand Canyon, met op zijn breedste plaatsen ruimte voor dorpjes. Langs de terrassen die naar de bergen toe werden gebouwd, groeiden daar, dankzij het smeltwater dat van bovenaf afvloeiende, de nodige gewassen waarvan hun bewoners moesten leven. ‘Colca’,” voegde hij eraan toe, “dat staat ook voor de koele holtes in de bergwanden waar het graan en andere gewassen werden bewaard voor de winter. In de bergwanden waren er ook goud-, koper- en zilvermijnen. Dit was de voornaamste reden waarom de Spanjaarden heel vroeg deze streek naar hun normen hadden bestuurd.”

Juanjo wilde weten hoe dat in zijn werk was gegaan:

“Ze koloniseerden de dorpjes langs weerskanten van de Colca-stroom en hergroepeerden er de indianen rond de kerken die ze de franciscanen lieten bouwen. De plaatselijke bevolking werd opgetrommeld om in de mijnen te werken.”

“Ze exploiteerden hen”, meende Juanjo.

- Ja, maar in zekere zin deden de Inca’s dat ook al.
- Bedoel je, papa, dat zij toen ook al als slaven moesten werken?
- Neen, de Inca’s hadden een heel andere visie op verovering. De plaatselijke indianen werden niet echt onderworpen, maar de grote baas van de Inca’s nam een inheemse prinses tot een van zijn vrouwen en de hele bevolking werd op die wijze in hun rijk opgenomen. Verder lieten zij de mensen echter gewoon doen wat zij altijd al hadden gedaan. Maar wanneer zij iets nodig hadden van wat daar geproduceerd werd, gingen zij dit halen als een vorm van belasting.

In John Josephs hoofd wemelde het van de beelden en gedachten. Als ik genezen ben, dacht hij, wil ik daarheen. Daarop zei Mevrouw Hamilton aan John Joseph dat Juanjo haar iets verteld had over een berg die hij zonder erbij na te denken had getekend in de leefgroep.

- Ik denk dat dit niets bijzonders voorstelt, Mevrouw.
- Dat dacht je maar, Johnny. Wat wij onbewust doen heeft vaak een diepere betekenis.

Zij ging vervolgens een boek halen van een zekere Carl Gustav Jung, een psycholoog, alweer één, dacht John Joseph... “Bepaalde beelden hebben een universeel karakter en worden van generatie op generatie overgedragen”, ging zij verder. “Deze psycholoog noemt zulke beelden ‘archetypen’. Sommige, zoals de zon of de maan, komen overal voor en hebben een algemene betekenis, maar andere, zoals jouw berg, kunnen een heel specifieke betekenis hebben.” John Joseph wilde beleefd reageren, maar kreeg geen woord over de lippen. Binnenin voelde hij weerzin opkomen. Weerzin en verwarring die hem duidelijk maakten dat hij nog verre van genezen was.

Ondanks de goede indruk die de psychiater en de meeste begeleiders zich gevormd hadden van John Joseph, was Sarah Wesley, de psychotherapeute, toch wat ongerust toen ze zijn tekening had geanalyseerd. Zij zag er een manier van vluchten in. Bovendien wekte het doodshoofd waarin die vlucht leek uit te monden, haar bezorgdheid. Zij wist uit ervaring dat depressies konden uitdraaien op zelfmoordpogingen.

Bij het eerstvolgende therapeutisch gesprek vroeg ze hem wat hij van de dood vond. John Joseph haalde de schouders op en kreeg een blos op de wangen.

- Maakt de dood je angstig?
- Eigenlijk niet.
- Verlang je er soms naar?
- Ik weet het niet... De dood... die is er... En voor sommigen is ze een ramp, voor anderen een bevrijding...
- En voor jou?
- Noch het ene noch het andere, denk ik... Ze is er nu eenmaal en is noch goed noch slecht voor mij.

Sarah Wesley knikte en besloot om de inhoud van dit gesprek over te maken aan de psychiater van de leefgroep.

In tegenstelling tot Ellen Hamilton, die als journaliste een druk sociaal leven onderhield, had Mary O'Hara gekozen voor een rustig bestaan als huisvrouw. Dit had haar de tijd gegeven om haar zoon goed te observeren. Wellicht waren zij en haar echtgenoot fout geweest hem naar de elitaire Latin School van de jezuiten te sturen. Joseph had er zelf school gelopen en vond het evident om zijn zoon dezelfde kansen te bieden als welke hijzelf had gekregen. Met alle goede gevolgen van dien, had hij gedacht. Maar John Joseph was heel anders dan hij. Zijn dromerige natuur, de verlegenheid die hem leek te blokkeren als hij in het gezelschap van anderen verkeerde, zelfs van zijn leeftijdgenoten, en ten slotte de moeilijkheid die hij had om zich te concentreren op zijn schooltaken, ook al tijdens de lagere schooljaren, hadden hen moeten alarmeren. Anderzijds vond

Mary dat haar pleegzoon niet echt thuis hoorde in een psychiatrische instelling.

Tijdens de gesprekken die zij met hem kon voeren wanneer hij zich goed voelde en ontspannen, openbaarde hij zich als een wijze, diepzinnige jongen, jaren vooruit eigenlijk op de oppervlakkige wereld van pubers van zijn leeftijd. De indrukwekkende snelheid waarmee hij Spaans geleerd had, in tegenstelling tot de vakken waarvoor hij zich niet gemotiveerd voelde, wees hier eveneens op. Maar het gesprek met Ellen over die rare tekening die hij in de leefgroep had gemaakt en dan vooral het detail van het doodshoofd, dat Ellen haar achteraf privé had toevertrouwd, maakten haar ongerust. Tijdens het volgende evolutiegesprek met de psychiater van de leefgroep ging zij het er zeker over hebben.

Op het bureau van Dokter Gustav Lund lag het dossier van John Joseph O'Hara. Er was uitgebreid onderzoek gedaan. Neurofysiologische testen en analyses wezen erop dat er niets mis was met de neurotransmitters, zodat medicatie met serotonine of melatonine niet aangewezen was. In het uiterste geval kon, bij een crisissituatie, Temesta in kleine dosis worden voorgeschreven, maar al bij al bleek de jongen niet echt aan een psychiatrische aandoening van somatische aard te lijden. Dan bleef over, dacht de psychiater met een zucht, het labyrint van de psychische aandoeningen met zijn brede spectrum van angststoornissen. Angst voor de anderen - in die vorm kwam ze meestal wel voor - die eigenlijk vooral berust op angst voor iets in zichzelf. Maar wat precies?

De pleegouders waren al enkele keren op gesprek geweest en hij had niets verontrustends gemerkt aan deze bezadigde, verstandige mensen. De keuze voor de jezuïetenschool was natuurlijk een fout geweest en verraadde de projectie van ouderlijke ambities op hun kind. Een nodeloze ambitie trouwens, vond hij, want hijzelf, kind van Zweedse migranten met beperkte financiële middelen, was naar een gewone *public school* geweest en had het niettemin geschopt tot psychiater en docent aan de Boston University.

Hij dacht eraan hypersensitiviteit te diagnosticeren, maar waar kwam die dan vandaan? Er moest ergens een trauma zijn, maar hij vond er geen sporen van in de kinderjaren van zijn patiënt. Sarah, zijn therapeute, was komen aandraven met de tekening van het doodshoofd, iets wat kon wijzen op zelfmoordgedachten ten gevolge van de depressieve toestand waarin de jongen zich bevond. Iets waar ook zijn neiging tot zelfmutilatie naar verwees. Gelukkig was die nu gestopt. Buiten zijn vermijdingsgedrag tegenover sociale situaties en opgelegde taken, was zijn gedrag op dit ogenblik voorbeeldig, zeker als men dit vergeleek met dat van de meeste andere jongeren uit de leefgroep. Straks zou de moeder hier zijn voor een gesprek. Lund wist echt niet goed wat hij haar kon vertellen. Luisteren zou, zoals vaak het geval was, wel weer de beste strategie zijn. Hij nam hierop de telefoon en belde Sarah om haar te vragen, samen met John Joseph, naar zijn bureau te komen.

Eén uur later zaten John Joseph, Mary O'Hara, Sarah Wesley en Dokter Lund in een kringetje rond de cirkelvormige salontafel van het bureau van de psychiater.

“Wie wil het woord nemen?” verbrak Gustav Lund de stilte die, na de gebruikelijke begroeting van zijn gasten, was gevallen.

Zoals te verwachten behield iedereen het stilzwijgen, hoewel in de blik van John Josephs moeder de drang om te spreken duidelijk te lezen stond. De psychiater richtte zich echter eerst tot de jongen.

- John Joseph, hoe heb je de voorbije weken ervaren in de leefgroep?
- (Na een korte aarzeling:) Goed.
- Oké, Johnny, maar hoe goed was dat dan wel en waren er ook geen minder goede momenten?
- Ik heb gedaan wat ik kon... De minder goede momenten hebben vooral met mijzelf te maken, met hoe ik mij voelde.
- Kan je zo'n minder goed moment beschrijven?
- Euh... Als men mij soms vroeg om mijn mening te geven waar de andere jongeren bij waren.
- Je houdt er niet van om door anderen beoordeeld te worden?
- Neen.
- Maar misschien beoordelen zij je niet echt en zijn ze even bang als jij voor wat jij over hen denkt.
- Best mogelijk, maar zo is het dat ik het aanvoel.
- (Zich richtend tot Mary O'Hara:) En hoe heeft u deze weken ervaren, Mevrouw?
- Tamelijk goed Dokter, maar ik had een vraag voor Mevrouw Wesley.
- Doet u maar.
- Mevrouw, naar ik vernomen heb, heeft u John Joseph een tekening laten maken die mij ietwat verontrust heeft.

- (John Joseph keek verveeld weg, terwijl de psychotherapeute haar woorden wikte alvorens te beginnen spreken:) Wij doen dit soort oefeningen regelmatig, Mevrouw, en soms komen er relevante zaken aan het licht, maar het doodshoofd waar u het waarschijnlijk over heeft, is niet uitzonderlijk en men hoeft zich over dit soort uitingen niet overdreven ongerust te maken.
- Het zou de uiting van een doodsverlangen kunnen zijn.
- (Mevrouw Wesley richtte zich nu tot de jongen:) Is dit dan zo, Johnny?
- Neen.
- (Opnieuw tot de moeder:) Eerder dan op een doodsverlangen wijst dit soort beelden meestal op een verlangen naar verandering.
- (De psychiater kwam tussen:) Is het dat wat je wilt, John Joseph?
- O, ja...
(Het was er spontaan uit gekomen, als een soort noodkreet, maar er volgde geen verdere verklaring.)
- Kan je dit verlangen niet duidelijker omschrijven?
- (Na een korte aarzeling:) Ik wil niet écht iemand anders zijn... Ik ben eigenlijk iemand anders.
- En wie dan wel?
- Dat is precies wat ik zou willen weten.
- Kunnen wij je daarbij helpen?
- Ik weet het niet.
- Vind jij (zo vervolgde de psychiater) dat de leefgroep je hierbij nuttig kan zijn?
- Eigenlijk niet.

Een week later besloot Dokter Lund, bijgestaan door de psychotherapeute en in samenspraak met John Joseph en zijn pleegouders, de jongen van de opname te ontheffen en hem naar school te laten gaan in een gewone *high school*. Naast de verplichte vakken, zou hij, gezien zijn begaafdheid voor tekenen, een rits credits opnemen voor artistieke vakken en ook voor Spaanse taal. Hij zou wekelijks naar het CARD blijven gaan voor een therapeutisch gesprek met Sarah Wesley.

Terug naar af, dacht John Joseph in zijn kamer in het *cosy* huis van de O'Hara's in Charlestown. Zijn nieuwe school leek hem evenmin aan te staan als de vorige. Iedere ochtend was het een drama om tijdig op te staan, zijn boeken te pakken en - meestal zonder aan de ontbijttafel te hebben aangezet - plaats te nemen in de auto van zijn pleegmoeder. Zij moest hem dan zonder enige commentaar laten gaan, iets voor het belsignaal, zodat hij snel, zonder zijn medeleerlingen te moeten zien op de campus, het klaslokaal zou kunnen binnenlopen. Dit lukte in het beste geval op sommige dagen. De andere dagen moest Mary O'Hara om de geziene leerstof vragen bij de leerkrachten wier lessen hij gemist had. Gelukkig had het CARD contact opgenomen met de directie van de school, in het bijzonder de zorgleerkracht van zijn klas, en was iedereen begripvol geweest. John Josephs talent voor tekenen werd door zijn leerkrachten bevestigd en dankzij de *goodwill* van heel wat mensen, en ook de studie-ijver van John Joseph thuis, beëindigde hij het schooljaar met een goed resultaat.

Met zijn psychologische toestand was het minder goed gesteld. Door de slechts vluchtige contacten met zijn medeleerlingen was John Joseph steeds meer geïsoleerd geraakt. Hij stond er alleen voor met zijn tekeningen, alleen met zijn laptop, waar hij de geneugten maar ook de gevaren van de virtuele vriendschappen op sociale netwerken had leren kennen. Juanjo was eigenlijk de enige vriend van vlees en bloed die hij nog frequenteerde.

Op een van de eerste zonnige vakantiedagen waren zij samen naar de Boston Public Garden getrokken. Juanjo, die gewoon was om te joggen, stelde een looppas voor. Na een kwartiertje was John Joseph, die het verleerd was te sporten, buiten adem. Hij zwenkte af naar de eerste bank in het lommer die zich aanbood. Juanjo ging zitten naast zijn puffende vriend. Toen die niets zei, haalde hij, om het communicatie-gat te dichten, een langwerpige in linnen verpakt voorwerp uit zijn rugzak. Het was een soort rechte fluit met een blaasgat bovenaan. Hij plaatste het op de bovenrand van zijn onderste lip en blies erin. Het produceerde een doordringend geluid dat heel anders klonk dan de piepgeluiden van een blokfluit of de melige toon van een dwarsfluit.

- Waar komt die fluit vandaan?
- Peru... Het heet 'quena', van mijn *dad* gekregen. Hij heeft er zelf nog op gespeeld toen hij jong was.

John Joseph, die er in de Big Band weinig van terecht had gebracht met de klarinet die men hem geleend had, was geïntrigeerd.

- Mag ik es proberen?

Juanjo toonde hem hoe het moest, het blazen en vooral ook het hermetisch afsluiten van de toongaten met de vingers. Na enkele minuten slaagde John Joseph er tot zijn verbazing in om er een aanhoorbaar geluid uit te krijgen. Juanjo nam de fluit van hem over en begon een liedje te spelen. “*El Condor Pasa*”, zei zijn vriend, die het liedje kende van een oude plaat van Simon en Garfunkel die zijn moeder al wel eens had opgelegd.

- Weet je dat het een Peruaans lied is?
- (Ja, John Joseph wist dat:) Zo dus ben je nu volledig op de Peruaanse toer?
- (Juanjo glunderde:) En meer dan dat! Weet je wat, om mijn goed resultaat te vieren hebben mijn *dad* en mijn *mum* mij een reis beloofd naar Peru...

John Joseph zei hier niets op en staarde een tijdje afgunstig naar zijn vriend. Ten slotte vroeg hij:

- Wanneer gaan jullie?
- Binnen een week.
- Ik wil mee! (Zo liet John Joseph zich spontaan ontvallen.)
- Dat zou fantastisch zijn!

De reactie van Juanjo deed een dikke straal hoop oplichten bij John Joseph.

- Maar zullen je ouders akkoord gaan?
- Waarschijnlijk wel. Zij zullen blij zijn dat ik in het gezelschap zal vertoeven van een goede vriend die bovendien even geïnteresseerd is als ikzelf in wat wij daar gaan beleven... Ik moet het hen natuurlijk eerst vragen voor ik je iets beloof.

- Zeker, en ik moet ook nog de toestemming krijgen van de mijne.

Toen zij hoorde van de wens van haar pleegzoon om met de familie Huamani mee te gaan naar Peru, had Mary O’Hara een gesprek aangevraagd met Dokter Lund. Na een blik geworpen te hebben op de verslagen van de psychotherapeute en de schoolresultaten van haar pleegzoon te hebben overlopen, waren zij tot dezelfde conclusie gekomen. John Joseph had een puik resultaat geboekt op school, ondanks zijn vele afwezigheden, en dit zou zijn zelfbeeld zeker een *boost* geven. Maar om te genezen van zijn sociale fobie was meer nodig.

“Onder de oppervlakte van zijn in zichzelf gekeerd gedrag, ligt waarschijnlijk een diep verdrongen wonde... De ontdekking van zijn Peruaanse origine zal wellicht een shock teweegbrengen. Wij kunnen niet voorzien hoe hij hierop zal reageren. Anderzijds, Mevrouw”, voegde Dokter Lund nog toe, “herinner u de behoefte die uw zoon heeft om zijn anders-zijn te ontdekken. Misschien dat de confrontatie met zijn *roots* hem dit zal bijbrengen. Ik kan niets garanderen. De beslissing is aan u en uw echtgenoot...”

Mary O’Hara had veelbetekenend geknikt. Zij had daarop gesproken met haar man en beiden hadden een ontmoeting gehad met de ouders van Juanjo. De Huamani’s hadden aandachtig de voor- en tegenargumenten van de O’Hara’s aangehoord en vooral Ellen had zich enthousiast getoond.

Zodoende werd de beslissing genomen om John Joseph samen met zijn vriend Juanjo en diens familie naar Peru te laten gaan en werd inderhaast nog een ticket geboekt voor de American Airlines-vlucht naar Lima.

Enkele dagen later stond John Joseph, gepakt en gezakt, op het perron van het Boston South Station. Daar wachtte de Avela snelheidstrein om hem, uitgewuifd door zijn pleegouders, samen met de familie Huamani in een mum van tijd naar New York City te voeren. Van daaruit zouden zij hun reis vervolgen naar de John F. Kennedy International Airport, waar het vliegtuig naar Lima op hen wachtte.